

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету
педагогіки та психології
проф.Т. О. Олефіренко
Схвалено Вченою радою педагогічного
факультету
Протокол № 1
“ 08” вересня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
варіативної навчальної дисципліни

Культура української наукової мови («Академічне письмо»)

освітнього рівня

магістр

(назва освітнього рівня)

галузі знань

02

Культура і мистецтво

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності

023 *Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація*

(код і назва спеціальності)

Шифр за навчальним планом _____

Київ – 2021 рік

Робоча програма з *«Культура української наукової мови («Академічне письмо»)»*
для студентів освітнього рівня **«магістр»** галузі знань **02 Культура і мистецтво** спеціальності
023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація – 16 с.

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми, затвердженої на засіданні
Вченої ради від «08 » вересня 2021 р., протокол № 1.

Розробники: професор *Семеренко Г.В.*, кандидат філологічних наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
педагогіки та методик навчання української й іноземної мов
педагогічного факультету НПУ ім. М.П. Драгоманова

Протокол від “ 27 ” серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри _____ професор, к.філол.н. *Семеренко Г.В.*
(підпис) (прізвище та ініціали)

Опис дисципліни _____
Шифр

Культура української наукової мови («Академічне письмо»)
назва дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни	Методи навчання і форми контролю	
Галузь знань (шифр, назва) 02 Культура і мистецтво	Кількість кредитів – 3 ЄКТС	Методи навчання Лекції, практичні заняття	
Спеціальність (код, назва) 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Загальна кількість годин – 90		
	<i>Денна</i> <i>Заочна</i>		
Освітній рівень (бакалавр/магістр) Магістр (1.10 р. н.)	Лекції:		
	16		
Статус дисципліни (нормативна/вибіркова) вибіркова	Практичні заняття:		
	16		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом (2021)	-	-	
	Індивідуальна робота:		
Семестр I сем.	-	-	
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2год./тижд. 32 години - самостійна робота 58 годин	58		
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання – українська	1 / 1,5	Залік (звичайний) у I сем.	
Передумови навчання – «Сучасна українська мова з практикумом» та «Українська мова за професійним спрямуванням»			

Мета і завдання навчальної дисципліни – сформувати у студентів основи наукової етики, академічної доброчесності як складової академічної культури, творчої роботи з джерелами, недопустимість плагіату; уміння створювати українською мовою зразки різних видів академічного письма за фаховою тематикою (наукові статті, авторські тези доповідей, анотації, авторські анотації, реферати, курсові й магістерські роботи); визначати ключові слова, дослідити тему, довести власну точку зору, оцінити аргументи та грамотно викласти думки на папері; сформувати усвідомлення магістрами, що навички усного й писемного наукового мовлення, уміння писати тексти, публічної презентації своїх думок є запорукою успішної кар’єри в обраній сфері.

Основним завданням навчальної дисципліни *Культура української наукової мови («Академічне письмо»)* є формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності для забезпечення ефективного письмового спілкування в професійному середовищі, здатності до самооцінки, саморозвитку та самостійної наукової діяльності

Програма навчальної дисципліни: Академічна культура, академічна доброчесність, інтелектуальна власність, авторське право, порушення академічної чесності, плагіат, компіляція, покарання за академічну недоброчесність. Академічні тексти (стаття, авторські тези й анотації, ключові слова, реферати, курсові й магістерські роботи). Структурні, лексичні, стилістичні

особливості написання академічних текстів. Культура наукового мовлення. Дослідницька робота. Джерельна база. Бібліографія. Правила посилань та цитувань. Український правопис: нова редакція.

1. **Бібліографія:** 1. Н. Шліхта, І. Шліхта. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. – К., 2016. – 61 с. (Створено в рамках Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIP у партнерстві з МОН України та за підтримки Посольства США в Україні). 2. Семенов О.М. Культура наукової української мови. 2-ге видання, стереотипне («Академія»), 2012. – 216 с. 3. Вихованець І. Р. Розмовляймо українською: мовознавчі етюди К., 2012. 4. Волощак Марія. Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. – К., 2000. 5. Олександр Пономарів. Культура слова: Мовностилістичні поради. – К., 2001. 6. Український правопис. Київ, Наукова думка, 2019. – 391 с.

Методичне забезпечення: студенти забезпечуються конспектами лекцій з проблемних питань курсу, навчальними посібниками автора курсу.

Зауваження: для вивчення навчальної дисципліни необхідні глибокі знання з курсів «Сучасна українська мова з практикумом», «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Лектор: Семеренко Ганна Василівна, професор, кандидат філологічних наук.

Факультет: педагогічний

Адреса: 01054, м. Київ, вул. Тургенєвська, 8-14, телефон: 484-40-06 (деканат).

1. Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни *Культура української наукової мови («Академічне письмо»)* складена відповідно до освітньої програми підготовки фахівців освітнього рівня «Магістр», галузі знань 02 Культура і мистецтво (спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація).

Предметом вивчення навчальної дисципліни *Культура української наукової мови («Академічне письмо»)* є академічна доброчесність як складова академічної культури, особливості української наукової мови, складові культури усного й писемного мовлення, зразки різних видів академічного письма, стилі мови і мовлення, нормативність спілкування.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс *Культура української наукової мови («Академічне письмо»)* тісно пов'язаний із сучасною українською літературною мовою, українською мовою за професійним спрямуванням, стилістикою, риторикою, культурою мовлення.

Мета та завдання навчальної дисципліни.

Метою навчання дисципліни *Культура української наукової мови («Академічне письмо»)* є навчити магістрів творчо працювати з науковими джерелами, створювати українською мовою зразки різних видів академічного

письма за фаховою тематикою; сформувати в студентів професійно орієнтовану комунікативну компетентність у професійному середовищі, розвивати здатність магістрів до самооцінки та самостійної роботи, що уможливить подальший їх саморозвиток для задоволення власних наукових інтересів.

Основними завданнями вивчення курсу *Культура української наукової мови («Академічне письмо»)* є сформувати у магістрів:

- академічну доброчесність як складову академічної культури;
- основи наукової етики;
- основи творчої роботи з науковими джерелами, недопустимість плагіату;
- уміння знаходити і вибирати точні, дохідливі, доречні, правильні мовні засоби для вираження своїх думок і висловлювань;
- дотримання норм сучасної української літературної мови;
- уміння грамотно українською мовою створювати зразки різних видів академічного письма за фаховою тематикою: наукові статті, тези доповідей, анотації, авторські анотації, реферати, курсові й магістерські роботи тощо;
- уміння визначати ключові слова;
- уміння дослідити тему, довести власну точку зору, оцінити аргументи, грамотно викласти думки на папері;
- уміння усно презентувати власне дослідження.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми

№п/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поділ української мови на функціональні стилі, основні риси наукового стилю, застосування їх у мовленні; - єдність комунікативної й номінативної функцій мови; - словниковий склад мови як упорядковану лексико-семантичну систему; - лексико-граматичний матеріал, необхідний для розуміння та написання наукових текстів; - стилістичні особливості тексту; 	<p>Педагогічна, мовна, комунікативна, культурологічна, стилістична, самоосвітня, інформаційна</p>

- мовні форми, властиві науковому мовленню;
- основні види академічного письма (наукові статті, тези доповідей і ін.);
- структурно-композиційні, мовні, комунікативно-риторичні особливості різножанрових текстів академічного письма;
- способи висування гіпотез і побудови доказів;
- методи написання наукової роботи;

Уміти:

- здійснювати комунікацію в письмовій формі в межах фахової тематики;
- визначати приналежність тексту до наукового стилю мовлення;
- використовувати необхідні для наукового стилю лексичні й граматичні форми;
- дотримуватися норм стилістики;
- зіставляти зміст різних джерел інформації з проблеми наукового дослідження, піддавати критичній оцінці думку авторів;
- правильно організовувати власні ідеї, ясно і переконливо обґрунтовувати і виражати їх;
- реферувати й анотувати наукові тексти;
- складати авторську анотацію, написати наукову статтю, тези доповіді та ін. види академічного письма;
- визначати ключові слова;
- самостійно здобувати потрібну інформацію і творчо її використовувати для писемного спілкування;
- цитувати авторів, посилаючись на наукові джерела;
- оформляти відповідно до державних стандартів бібліографію;
- дослідити тему;

	<ul style="list-style-type: none"> - довести власну точку зору; - грамотно викласти власні думки на папері; - усно презентувати результати дослідження; - правильно оформлювати наукові тексти різних жанрів; - користуватися словниками різних типів; - користуватися іншомовними словами, уміти замінювати їх, де можливо й потрібно, на українські відповідники; - користуватися термінами й професійною лексикою; - володіти науковим стилем мовлення і письма, мовними засобами наукового тексту. 	
--	--	--

Результатом вивчення курсу *Культура української наукової мови («Академічне письмо»)* є формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності для забезпечення ефективного письмового спілкування в професійному середовищі, здатності до самооцінки, саморозвитку та самостійної наукової діяльності.

II. Примірний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни *Культура української наукової мови («Академічне письмо»)* відводиться три кредити ECTS 90 годин (лекції – 16 годин; практичні заняття – 16 години; самостійна робота – 58 годин).

Форма контролю – залік.

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

Модуль 1. Формування академічної культури студента. Дослідницька робота. Робота з джерелами

Тема 1. Сутність курсу *Культура української наукової мови («Академічне письмо»)* Академічна культура, академічна доброчесність. Академічна культура й етика у вищій освіті. Академічна нечесність. Основні прояви академічної нечесності: плагіат, написання роботи на замовлення, подача як своєї роботи, написаної іншою особою; підказки, списування, використання підручників, гаджетів та ін. заборонених засобів під час будь-якої з форм контролю. Методи запобігання академічній нечесності. Західний досвід покарання за нечесність – Perezдача, переписування роботи, відрахування з університету. Кодекс професійної етики. Інтелектуальна власність. Авторське право. **(2 години) - ауд.**

Тема 2. Дослідницька робота: Правила цитування та посилання на використані джерела. Цитата. Збереження особливостей авторського написання. Належне цитування й оформлення посилань – основна умова уникнення плагіату. Національні правила оформлення бібліографічних посилань (чинний ДСТУ 8302:2015 Бібліографічне посилання. Загальне положення та правила складання). **(2 години) – ауд.**

Модуль 2. *Стиль та види академічного письма. Загальні вимоги до наукової роботи. Види академічних текстів*

Тема 3. Українська мова в науковому спілкуванні. Загальна характеристика наукового стилю мовлення.. Особливості наукового стилю української мови Терміни. Наукова фразеологія .Лексикографічна компетенція як показник мовної культури науковця. **(2 години) - ауд.**

Тема 4. Загальна характеристика видів академічного письма. Монографія, дисертація, магістерська робота, реферат, наукова стаття, різні види анотацій, тези, рецензія, відгук, конспект. Розміри й оформлення академічних текстів. **(2 години) ауд.**

Тема 5. Вимоги до мовленнєвого оформлення академічних текстів. Культура наукового тексту. Нормативне застосування наукової мови в усній і писемній формах. Український правопис: нова редакція: знайомство з внесеними в правопис змінами. Норми й правила нової редакції Правопису. Варіативність правописної норми. . **(4 години) –ауд.**

Тема 6. Наукова стаття і тези як види академічного письма. Сучасні вимоги до змісту, структури й оформлення наукової статті, етапи підготовки

статті до друку. Структура наукової статті: назва, відомості про автора, анотації (українською й англійською мовами), ключові слова. Вступ, аналіз останніх наукових публікацій з теми дослідження, теоретичне обґрунтування, постановка проблеми, визначення мети, завдань, актуальність; аналіз даних, дискусія; наукова й методична значущість; рекомендації і перспективи подальшого дослідження, висновки, список використаних джерел. **Тези** як специфічний науковий жанр. Підготовка тез доповіді. Правила написання анотацій до статті. Мовностилістичні вимоги до тексту статті, тез, анотації. **(2 години) – ауд.**

Тема 7. Мовностилістичні особливості наукової (магістерської) роботи. Вступ і його складники. Принципи поділу роботи на розділи й підрозділи. Абзаци. Зв'язність і цілісність тексту. Мовні засоби поєднання частин наукового тексту. Слова-маркери, вставні слова і словосполучення. Стилїстика наукового тексту, коректне використання в тексті синонімів, термінів, порівнянь, аббревіатур, скорочень. Правила написання магістерської роботи, її лексико-граматичні, синтаксичні, стилістичні особливості. **(2 години) - ауд.**

Практичні заняття

Заняття 1.

1. Теоретична частина – поняття про академічне письмо.

2. Усні виступи: «Академічна доброчесність – вибір успішних професіоналів»; «Плагіат у студентських роботах»; «Чи є плагіат невід'ємною частиною наукової творчості?»

Домашнє завдання – написати есе на одну з тем: «Ідеальний викладач очима студентів»; «Академічна доброчесність – вибір успішних професіоналів» **(2 години)**

Заняття 2.

1. Теоретична частина – види цитувань, їх оформлення. Державні стандарти бібліографічних посилань. Види академічних текстів. Мовно-стильові засоби академічного письма.

2. Обговорення есе, виконаних вдома. Мовленнєві особливості усного повідомлення.

Домашнє завдання – 1) обрати тему доповіді (тез, статті) на студентській науковій конференції за матеріалами магістерської роботи; **(2 години)**

Заняття 3. 1. Теоретична частина - Загальна характеристика наукового стилю мовлення. Терміни. Наукова фразеологія, синоніми в науковому мовленні. Вимоги до написання статей. Мовностилістичні особливості викладу матеріалу.

2. Обговорення, редагування сформульованих тем статей (доповідей) і їх планів. Обговорення проєктів статей (доповідей).

Домашнє завдання: Укласти список літератури до статті (тез, доповіді), дотримуючись Національного стандарту України. Написати вступ до статті (тез, доповіді) на обрану тему. Написати анотацію до статті (тез) визначити ключові слова **(2 години)**

Заняття 4. Український правопис: нова редакція: Знайомство з внесеними в правопис змінами. Норми й правила нової редакції Правопису. Варіативність правописної норми.

Домашнє завдання – повторити правила написання за новим правописом; виконати вправи, дотримуючись змін у правописі **(4 години)** – аудиторно.

Заняття 6. Модульна контрольна робота **(2 години)**

Заняття 7. 1. Теоретична частина – мовностилістичні особливості написання магістерської роботи. Абзаци. Зв'язність і цілісність тексту. Мовні засоби поєднання частин тексту. Слова-маркери, вставні слова і словосполучення.

2. Редагування анотацій, ключових слів, внесення авторських правок.

Домашнє завдання – проілюструвати цитати й посилання, дотримуючись вимог академічної доброчесності (на матеріалі тез, статті або вступу до магістерської роботи.) **(2 години)**

Заняття 8.

Модульна контрольна робота. Написання есе на тему: «Що таке академічна доброчесність і що дасть мені в майбутньому дотримання норм академічної доброчесності в університеті?» **(2 години)**.

8. Самостійна робота (перевіряється на практичних заняттях та в дні консультацій викладача)

№	Назва теми	Кількість годин. Термін виконання
1.	Наукова проблема і її опис. Програма і план дослідження.	4 год. вересень 2020
2.	Збір та обробка інформаційних матеріалів. Використання джерел з мережі Інтернет та друкованих видань.	4 год. вересень 2020
3.	Авторство і анонімність в науковому тексті. Запозичення.	4 год. вересень 2020
4.	Структура абзацу. Основна ідея, розвиток основної ідеї, ілюстрація ідеї, висновок.	4 год. жовтень 2020
5.	Використання абревіатур. Використання займенників і скорочень. Мовні засоби поєднання частин наукового тексту. Синоніми в науковому тексті. Слова-маркери.	6 год. жовтень 2020
6.	Ставлення автора до цитованого матеріалу. Різні способи цитування: пряме цитування та посилання.	6 год. жовтень 2020
7.	Використання посилань. Фрази і вирази, які використовуються для включення посилань і цитат в текст роботи.	6 год. жовтень 2020
8.	Доповідь. Цілі написання доповіді. Структура доповіді. Огляд літератури. Презентація доповіді.	6 год. листопад 2020
9.	Наукова стаття. Редагування тексту статті односторонника. Анотація. Ключові слова. Тези доповіді.	4 год. листопад 2020
10.	Програма Microsoft Power Point і її можливості. Створення презентації на основі шаблону Microsoft Power Point. Налаштування анімації її об'єктів, переходів слайдів і демонстрації презентації. Створення презентації з малюнками-фотографіями. Підготовка роздаткового матеріалу.	6 год. листопад 2020

11.	Ознайомлення з текстом «Положення про академічну доброчесність в НПУ імені М.П. Драгоманова»	4 год. вересень 2020
12.	Національні правила оформлення бібліографічних посилань (чинний ДСТУ 8302:2015 Бібліографічне посилання. Загальне положення та правила складання).	4 год. вересень 2020
		Усього: 58 годин

9. Індивідуальні завдання

1. Підготувати аналіз наукових текстів з обраної теми наукового дослідження (програма і план дослідження).
2. Підготувати змістовний аналітичний огляд вже опублікованої наукової статті.
3. Провести змістовний і текстологічний аналіз вже опублікованої статті.
4. Підготувати анотацію своєї наукової праці: курсової роботи, наукової публікації.
5. Підготувати начерк теоретичного розділу магістерської роботи: концептуальна частина і методологія дослідження.
6. Підготувати презентацію теоретичної частини наукового дослідження з використанням мультимедійного проектора.

10. Методи навчання

Інтерактивний метод навчання, який включає інтерактивні лекції-дискусії, читання, обговорення, робота з текстами в групах, презентації.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку

90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання для підсумкового контролю

- 1 Сутність курсу Культура української наукової мови («Академічне письмо».
- 2 Академічна культура й етика у вищій школі.
- 2 Академічна нечесність, основні її прояви.
- 3 Методи запобігання академічній нечесності.
- 4 Інтелектуальна власність.
- 5 Авторське право.
- 6 Цитата. Правила цитування й оформлення посилань.
- 7 Державні стандарти бібліографічних посилань.
- 8 Пошук інформації в інтернеті.
- 9 Загальна характеристика видів академічного письма.
- 10 Вимоги до мовленнєвого оформлення академічних текстів.
- 11 Науковий стиль української мови. Основні його ознаки.
- 12 Функціональне призначення наукового стилю.
- 13 Вимоги до «культури наукового мовлення».
- 14 Наукове й професійне мовлення. Спільні й відмінні риси.
- 15 Норми літературної мови в усній і писемній формах.
- 16 Терміни.
- 17 Наукова фразеологія.
- 18 Абстрактна лексика в академічному письмі.

- 19 Типи словників української мови.
- 20 Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до змісту, структури й оформлення статті.
- 21 Тези доповіді, вимоги до оформлення й написання.
- 22 Анотація до статті. Особливості написання.
- 23 Ключові слова.
- 24 Рецензія на статтю. Вимоги до написання.
- 25 Поділ наукового тексту на розділи й підрозділи. Абзаци в науковому тексті.
- 26 Мовні засоби поєднання частин наукового тексту.
- 27 Синоніми в науковому тексті.
- 28 Структура магістерської роботи. Вступ, його складники, особливості формулювання.
- 29 Усна презентація виконаного дослідження.

Список рекомендованої літератури:

Основна

1. Американська асоціація університетських професорів // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 257–258.
 2. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – Введ. з 01.07.2016. – К.: УкрНДНЦ, 2016. – 16 с. – (Інформація та документація).
 3. Вернигора Н.М. Написання сучасної наукової статті. Методичні рекомендації./ Н.М. Вернигора; Київ.ун-т ім.Бориса Грінченка, гуманітарний ін-т. – Київ: Білий Тигр, 2015. – 28 с.
 4. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій (розроблено на підставі ДСТУ 3008-95 «Документи. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення») // Бюлетень ВАК України. – К., 2011. – № 9/10. – С. 2–10.
 5. Етичний кодекс ученого України [проект]. – К.: Видавничий дім «Академперіодика» НАН України, 2009. – 16 с.
- Ідея Університету: Антологія / Упоряд. М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.
6. .Кодекс етики університету Конкордія // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів).

- К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 231–256.
7. .Нортвудський університет (американський приватний університет, заснований у 1959 р.). Кодекс етики // Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів). – К.: Таксон, 2003. – (Серія «Вища освіта в сучасному світі»). – С. 259 – 260.
8. .Code of ethics of the Ukrainian Fulbright Association. Етичний кодекс членів Фулбрайтівського товариства України / Харківська правозахисна група. – Харків: Права людини, 2008. – 32 с.
9. Н.Шліхта, І.Шліхта. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. – К., 2016. – 61 с.(Створено в рамках Проєкту сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP у партнерстві з МОН України та за підтримки Посольства США в Україні).

Посібники, підручники, довідкова література

2. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. – 4-е вид. перероб. І доп. – Київ: «Українська книга», 1997. – 336 с.
3. Вихованець І.Р. Розмовляймо українською: мовознавчі етюди/ Іван Вихованець; післямова А. Загнітка. – К.: Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. – 160 с.
4. Волошак Марія. Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2000. – 128 с.
5. Гальченко С.І., Силка О.З. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. / С.І. Гальченко, О.З. Силка. – Черкаси: АММО, 2015. – 93 с.
6. Коваль А.П. Культура ділового мовлення. Писемне та усне ділове спілкування. Вид.2-е, перероблене і доповнене, Видавниче об'єднання «Вища школа», Видавництво при Київському державному університеті, К, 1977. – 295 с.
7. Культура української мови. Довідник/ С.Я. Єрмоленко, Н.Я. Дзюбишина-Мельник, К.В. Ленець та ін.; за ред. В.М. Русанівського. – К.: - Либідь, 1990. – 304 с.
8. Литвин Л.П.,Семеренко Г.В. українська мова за професійним спрямуванням: теорія і практика: навч.посібн./Л.П. Литвин, Г.В.Семеренко. – Тернопіль: Навчальна книга. –Богдан,2016. – 424с

9. Методичні вказівки з науково-дослідної роботи та науково-дослідної практики : для студ. всіх екон. спец. для денної та заочної форм навч. / уклад. О. Д. Матросов, В. О. Матросова ; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – 35 с.
10. Олександр Пономарів. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. 2-ге вид. стереотип. – К.: Либідь, 2001. – 240 с.
11. О Пометун., Л. Пироженко Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. К.,»АПН» 2002.
12. Семенов О.М. Культура наукової української мови. 2-ге видання, стереотипне («Академія»), 2012. – 216 с.
13. Студентська науково-дослідницька робота (Нормативно-методичні рекомендації). – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 58 с.
14. Тихонкова І.О. Список літератури наукової статті – важливий індикатор якості статті (як не мати зайвого клопоту з його оформленням) / І.О. Тихонкова // Наука України у світовому інформаційному просторі: [зб. наук. пр.] / НАН України. – К., 2015. – Вип. 11. – С. 100–106.
15. Український правопис. Київ, Наукова думка, 2019. – 391 с.
16. Фаріон І.Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей): [монографія], - Вид. 3-тє, доп. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. – 332 с.